

Sunndal kommune
- kraftsenteret mellom fjord og fjell

BUDSJETT 2017
ØKONOMIPLAN 2018 - 2020
Sunndal kommune

Innhold

BUDSJETT 2017	1
ØKONOMIPLAN 2018 - 2020	1
1. Sammenheng	3
2. VIKTIGE KOSTRATALL	5
2.1 Finansielle nøkkeltall	5
2.2 Produktivitet - enhetskostnader	8
2.3 Prioritering – netto driftsutgifter	9
2.4 Dekningsgrader	11
3. FOLKETALLSUTVIKLING	12
3.1 Befolkningsutvikling 2003 - 2016	12
3.2 Prognoser 2017 - 2040	13
4. KOMMUNEPLAN FOR SUNNDAL KOMMUNE	18
5. UTVIKLINGEN I KOMMUNENS FRIE INNTEKTER	23
5.1 Forslag til statsbudsjett 2017	23
5.2 Utviklingen i folketall og demografi	24
5.3 Saker med særskilt fordeling i statsbudsjettet	26
5.4 Rammetilskudd og skatteinntekter	27
5.5 Eieendomsskatt	27
5.6 Konesjonsavgift	28
5.7 Andre statlige overføringer	28
6. FINANSINNTEKTER OG FINANSUTGIFTER	29
6.1 Forutsetninger	29
6.2 Langsiktig lånegjeld	29
6.3 Sammenheng finansområdet	29
7. TILGANG OG FORDELING AV MIDLER	30
8. DRIFTSBUDSJETT 2017 – 2020	31
8.1 Forutsetninger	31
8.2 Kostnadsreduerende tiltak	32
8.3 Forslag til nye tiltak	33
8.4 Budsjetttrammer 2017-2020 pr tjeneste og stab	34
9. INVESTERINGSRAMMER 2017 - 2020	35
9.1 Sammenheng mellom driftsbudsjettet og investeringsbudsjettet	35
9.2 Oversikt over investeringer i økonomiplanen 2017 -2020	36
9.3 Tiltak som er vedtatt tidligere	37
9.4 Nye tiltak utover de som er vedtatt tidligere	37
9.5 Finansiering av investeringene i økonomiplanen 2017 – 2020	38

1. Sammendrag

Utgangspunktet for budsjettarbeidet er foreløpige budsjettrammer vedtatt av kommunestyret den 31. august, tjenestenes og stabenes forslag til årsplan og budsjett for 2017 og regjeringens forslag til statsbudsjett, fremlagt den 06.10.2016.

Rådmannens forslag til budsjett for 2017 og økonomiplan 2018 – 2020 legges fram i balanse.

En av premissene i forslag til budsjettrammer, var en innsparing på 7,5 mill. kroner. Dette ble lagt som en generell innsparing på 1% for alle enheter. Ostehøvelprinsippet er ikke den best egnede metoden, i hvert fall ikke over tid. Det er derfor på sikt behov for å justere driftsnivået med andre metoder, og det må foretas en gjennomgang i 2017.

Et tiltak som foreslås iverksatt umiddelbart er en vurdering av alle stillinger som blir vakante. Det vurderes hvorvidt stillingen skal besettes, eller om andre løsninger kan gi en effektivisering. Stillingene som vurderes besatt, bør som hovedregel holdes vakante i 3 mnd.

Driftsinntektene

Inntektssiden i budsjettet domineres av overføringer fra staten i form av frie inntekter som rammetilskudd og skatt. Sunndal kommune får 402,4 mill. kroner i inntekter fra staten i 2017. Veksten for Sunndal kommune i skatt og rammetilskudd er på 7,0 millioner kroner eller 1,8 % i forhold til 2016.

På grunna av endring i rammebetingelser er nivået på eiendomsskatten usikker.

Driftsutgiftene

Den største utfordringene på utgiftssiden i 2017 er langt på veg også godt nytt for kommunen og er knyttet til sterk økning i etterspørselen etter barnehageplasser. Innføringen av to barnehageopptak og gode fødselstall de to siste årene fører til at flere barn begynner i barnehagen tidligere. Det ventes om lag 60 fødsler i 2016, og det er 60 barnehagebarn som går over i skolen i 2017. Rammene for 2016 ble styrket med *halvårsvirkning* av økt ressursbehov grunnet flere barn 1-3 år, samt økt ressursbehov grunnet 2 barnehageopptak. Behovet for bemanning ble ikke redusert i august, da det var en relativt større andel småbarn i barnehagen. Barnehagetjenestens budsjettramme er derfor styrket ytterligere 4 mill. kroner, som følge av behovet for flere barnehageplasser, større andel småbarn samt 2 opptak.

En annen stor utfordring er økningen i ressurskrevende brukere i pleie og omsorgstjenesten. En andel av kostnadene blir dekket av staten, men innslagspunktet for tilskudd blir økt med kr 50.000 pr bruker.

Ankomsten av asylsøkere til Norge er nå på et bunnivå. Dette har resultert i at avdelingen ved Tredalsbakken er lagt ned, og at opsjonen ved ordinæravdelingen er trukket tilbake. Vi har nå 230 plasser ved ordinæravdelingen, samt 64 plasser ved avdelingen for enslige mindreårige. UDI er fremdeles inne i en nedbyggingsprosess.

Kommunestyret har etter anmodning fra Integrerings- og Mangfoldsdirektoratet vedtatt bosetting av 45 flyktninger i 2017. Denne anmodningen er nå endret til 30.

Netto finansutgifter

Renter på langsiktig gjeld er satt til 2,0 % i økonomiplanperioden.

Sunndal kommune har, som følge av et høgt investeringsnivå gjennom flere år, mer enn doblet sin langsiktige gjeld. Finanskostnadene legger derfor beslag på en stadig større del av kommunens driftsinntekter. Lavt rentenivå, sammen med forlenget nedbetalingstid, har imidlertid medført at finanskostnadene ikke har økt like mye som gjeldsøkningen skulle tilsi. En økning i rentenivået ut over dagens nivå vil medføre en vekst i finanskostnadene med tilsvarende reduksjon av midler til bruk i ordinær drift. En renteøkning på 1% vil øke finanskostnadene med ca. 2,5 mill. kroner forutsatt dagens gjeldsnivå.

Nye driftstiltak

I forbindelse med behandling av budsjetttrammene var det lagt inn noen nye tiltak. Utover dette er det i tillegg lagt inn noen få nye tiltak.

Investeringsbudsjettet

Sunndal kommune har hatt et høyt investeringsnivå gjennom flere år. Investeringene blir som hovedregel lånefinansiert, og det påvirker drifta gjennom at utgiftene til renter og avdrag belaster driftsbudsjettet.

Investeringsbudsjettet for 2017 - 2020 består hovedsakelig av tiltak som er vedtatt i tidligere økonomiplaner. Det er få store prosjekter med unntak av den planlagte utbyggingen av lege- og helsesenteret og ny barnehage på Alvundeid.

Med en samlet investeringsramme på 174 mill. kroner for økonomiplanperioden 2017 – 2020 vil kommunens lånegjeld øke.

2. VIKTIGE KOSTRATALL

Nedenfor følger utdrag av KOSTRA-tall for 2014 og 2015 for Sunndal kommune, samt landsgjennomsnittet og gjennomsnittet for kommunegruppe 12 for 2015. I tjenestenes og stabenes foreløpige forslag til årsplan og budsjett finnes flere aktuelle KOSTRA-tall.

Kommunegruppe 12 består av kommunene Sunndal, Tynset, Nome, Tinn, Kvinesdal, Tysvær, Odda, Årdal, Meløy, Målselv, Vadsø, Hammerfest, Alta og Sør-Varanger. Dette er kommuner som er lik hverandre på sentrale kostnads- og inntektsområder som innbyggertall, bosettingsstruktur, inntekter ol.

2.1 Finansielle nøkkeltall

Forklaring til sentrale økonomiske begrep i Kostra:

Brutto driftsresultat = driftsinntekter – driftsutgifter.

Driftsinntekter =

skatt inntekt/formue + statlige rammetilskudd + statlige øremerkede tilskudd + statlige tilskudd + eiendomsskatt + konsesjonskraftinntekter + brukerbetaling + finansinntekter

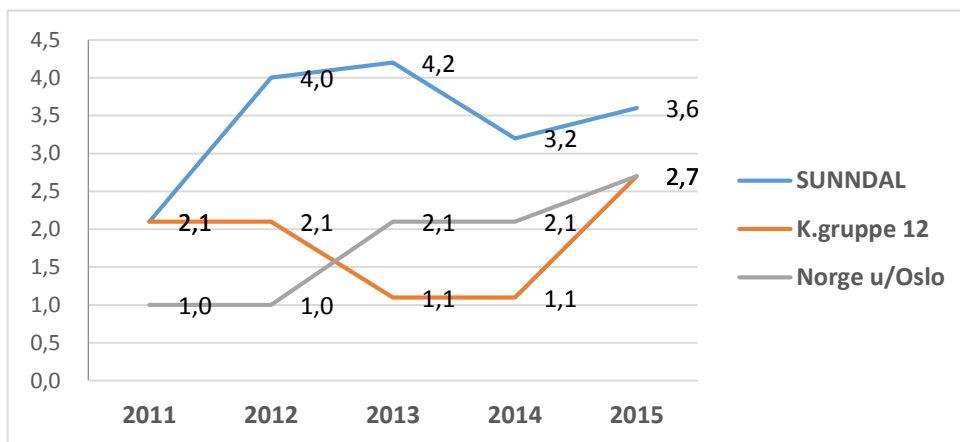
Driftsutgifter = driftskostnadene

Netto driftsresultat = driftsinntekter – driftsutgifter – finansutgifter

Frie inntekter = skatt inntekt og formue + statlige rammetilskudd

Figuren under viser netto driftsresultat for Sunndal, kommunegruppe 12 og landssnittet u/Oslo i perioden 2011 – 2015. Den viser et betydelig bedre resultat for Sunndal enn for kommunegruppe 12 og landet for øvrig. Endringen i 2014 skyldes føringen av momskompensasjon knyttet til investeringer. Uten denne endringen ville driftsoverskuddet ha vært på 5,1% og 5,2 % i henholdsvis 2014 og 2015. Kommunen har slik sett hatt en kontinuerlig resultatforbedring i hele denne tidsperioden.

Utviklingen i netto driftsresultat for perioden 2011-15

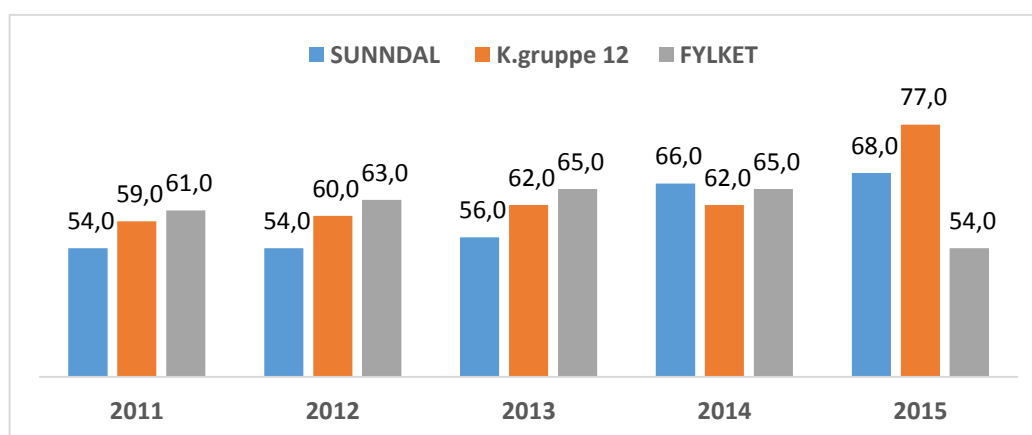
Finansielle nøkkeltall	Sunndal 2014	Sunndal 2015	Kommune- gruppe 12 2015	Norge u/Oslo 2015
Brutto driftsutgifter, kr. pr. innbygger 1)	101.930	106.139	90.277	72.629
Brutto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter	1,9	2,8	2,6	2,3
Netto driftsutgifter, kr. pr. innbygger	65.465	67.600	62.585	52.570
Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter	3,2	3,6	2,7	2,7
Frie inntekter kr. pr. innbygger	51.155	52.701	54.133	49.762
Netto lånegjeld, kr. pr. innbygger	63.166	68.360	76.848	54.218

1) Antall innbyggere pr. 31.12.2014: 7.155 og pr. 31.12.2015: 7.160

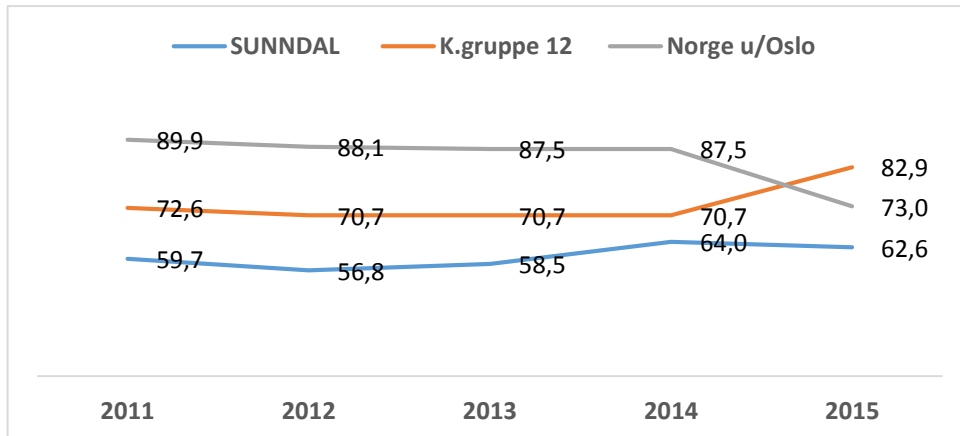
Sunndal har styrket sin finansielle situasjon noe fra 2014 til 2015. Brutto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter har gått opp fra 1,9 % i 2014 til 2,8 % i 2015. Netto driftsutgifter fordelt pr innbygger har steget fra 2014 til 2015 med kr 2.135 eller 3,3 %. Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter er økt fra 3,2 % i 2013 til 3,6 % i 2015. Driftsresultatet for Sunndal for 2015 er betydelig bedre enn både landsgjennomsnittet og gjennomsnittet for kommunegruppe 12.

Netto lånegjeld pr innbygger hadde en betydelig vekst i perioden fra 2009-2010. Veksten har så flatet ut, men store utbygginger i forbindelse med omsorgsboliger og barnehage har gitt ny vekst de to siste årene. Økonomiplanen 2017-2020 indikerer også at lånegjelden vil vokse videre i forbindelse med tunge investeringer i nytt helsesenter.

Lånegjeld i sum pr. innbygger 2011 – 2015

Lånegjeld i prosent av driftsinntekter

Sett i forhold til driftsinntektsnivået er gjeldsnivået i Sunndal lavere enn de vi sammenligner oss med. Siden rentenivået også har vært nedadgående har andelen Sunndal bruker i forhold til finansutgifter vært stabil selv om utgiftene til avdragene har økt. Sunndal brukte 2,6 % av driftsinntektene i 2015 til eksterne finanskostnader. Måltallet for kommuner er at denne andelen ikke bør overstige 5%. Det er dermed og margin nå. Men økt rentenivå vil fort kunne endre dette betydelig.

2.2. Produktivitet - enhetskostnader

Produktivitet/enhetskostnader	Sunndal 2014	Sunndal 2015	*Komm.- gruppe12 2015	Norge u/Oslo 2015
Korrigerte brutto driftsutgifter til :				
* Barnehage, kr. pr. barn i barnehage	172.674	164.448	174.167	176.965
* Grunnskole kr. pr. elev	129.363	131.992	130.355	113.374
* SFO, kr. pr. bruker av SFO	30.084	29.841	31.125	26.432
* Kulturskole, kr. pr. elev	14.818	14.049	18.715	17.659
* Hjemmetjeneste, kr. pr. bruker	211.176	219.866	248.242	237.179
* Institusjon, kr. pr. institusjonsplass	986.866	1.065.670	1.092.304	1.024.333
* Sosialhjelp, kr. pr. sosialhjelpsmottaker	23.267	25.745		40.951
* Barnevern, kr. pr. tiltak pr. barn med tiltak	116.456	107.151		149.890
* Helsetjenester, kr. pr. innbygger	2.738	2.901	4.299	2.878
* Fysisk planlegging, kr. pr. innbygger	1.311	1.415	1.214	1.139
* Vann, kr.pr.innb. m/kommunal vannforsyning	789	..	..	..
* Avløp, kr. pr. innb. m/kommunal avløp	728	851	..	1.204
* Renovasjon, kr. pr. innb. m/kommunal renov.	1.428	..	..	..
* Veg, kr. pr. km. kommunal veg	72.596	75.752	105.447	111.469

Korrigerte brutto driftsutgifter pr. enhet (dvs. pr. bruker eller pr. plass) er et mål på hva det koster å produsere en tjeneste pr. bruker/plass. Sammenlignet med kommunegruppe 12, har Sunndal kommune i 2015 lik eller lavere kostnader pr. plass/bruker på de fleste tjenesteområder. Unntaket er driftsutgifter pr elev i grunnskolen, samt kostnader til fysisk planlegging fordelt pr innbygger.

2.3. Prioritering – netto driftsutgifter

I netto driftsutgifter er eventuell brukerbetaling, øremerkede tilskudd og refusjoner trukket fra. Netto driftsutgifter pr. enhet viser hvor mye av kommunens frie disponible inntekter som brukes pr. innbygger i målgruppen for de forskjellige tjenestene og er således et mål for hvor høyt tjenestene prioriteres.

Prioritering (foreløpige Kostra-tall 2015)	Sunndal 2014	Sunndal 2015	Kommune- gruppe 12 2015	Norge u/Oslo 2015
* Administrasjon og styring, kr. pr. innbygger	7.062	5.967	5.067	4.197
* Barnehage, kr. pr. innbygger 1-5 år	141.301	133.921	131.806	130.734
* Grunnskolesektor, kr. pr. innb. 6-15 år	125.654	129.272	122.700	102.960
* Grunnskoleundervisning, kr. pr. 6-15 år	96.831	101.443	97.954	82.513
* SFO, kr. pr. innbygger 6-15 år	10.198	11.281	6.919	3.216
* Kulturskole, kr. pr. innbygger 6-15 år	6.192	5.935	3.086	2.312
* Pleie og omsorg, kr. pr. innbygger 80 år +	411.643	407.972	422.147	371.789
* Pleie og omsorg, kr. pr. innb. 67 år og over	150.203	149.154	125.397	109.521
* Sosialtjenester, kr. pr. innbygger 20-66 år	3.809	3.676	xx	3.220
* Barnevern, kr. pr. innbygger 0-17 år	4.672	6.378	9.956	8.323
* Helsetjenester, kr. pr. innbygger	2.342	2.445	3.148	2.382
* Kultur, kr. pr. innbygger	3.717	3.512	2.836	2.001
* Fysisk planlegging, kr. pr. innbygger	1.032	908	776	589
* Næringsarbeid, kr. pr. innbygger	xx	433	xx	70
* Samferdsel, kr. pr. innbygger	1.452	1.538	1.508	912
* Brann/ulykkesvern, kr. pr. innb.	688	850	961	708
* Kirke, kr. pr. innbygger	709	735	720	588

Netto driftsutgifter har for flere tjenesteområder gått noe ned. Hovedårsaken til dette er nedgangen i pensjonskostnader knyttet til KLP for 2016. Lærere har en annen pensjonsordning med mer stabilitet i kostnadene, og virkningen på skole er derfor ikke tilsvarende.

Sunndal har på en del områder høyere kostnader enn de vi sammenligner oss med. Årsakene til dette kan være høye dekningsgrader, høy andel kommunale plasser og/eller relativt lave betalingssatser. Forklaringene og kombinasjonen av forannevnte faktorer vil variere for de ulike tjenestene. Kostnader som er målt pr innbygger har også en tendens til å øke mer i perioder der folketallet blir redusert. Årsaken er at en betydelig andel av kostnadene er fast, og ikke så lett kan reduseres selv om behovene isolert sett går ned.

Netto driftsutgifter i % av totale netto driftsutgifter til	Sunndal 2014	Sunndal 2015	Kommune-gruppe 12 2015	Norge u/Oslo 2015
Administrasjon	11,1	8,8	8,1	8,0
Barnehage	7,5	9,4	12,0	14,8
Grunnskole	17,9	21,6	24,7	24,5
Helse og omsorg	32,9	41,8	36,2	34,2
Kultur	5,1	5,2	4,5	3,8
Sosialtjenester	5,0	6,7	4,9	5,7
Fysisk planlegging m.v.	1,3	1,3	1,2	1,1

Tabellen nedenfor viser gebyrene på VAR-området i Sunndal kommune sammenlignet med fylkes- og landsgjennomsnittet:

Årsgebyr	Sunndal 2014	Sunndal 2015	Kommune-gruppe 12	Norge u/Oslo
Vannforsyning	2.693	2.768	2.819	3.324
Avløpstjenesten	2.255	2.382	3.258	3.743
Avfallstjenesten	2.694	2.694	2.663	2.551

Vi har lavere årsgebyrer for vann og avløp enn landsgjennomsnittet og gjennomsnittet for vår kommunegruppe. Renovasjonsgebyret er litt over landsgjennomsnittet.

2.4. Dekningsgrader

Dekningsgrader	Sunndal 2014	Sunndal 2015	Kommune- gruppe 12 2015	Norge u/Oslo 2015
Andel barn 1-5 år med barnehageplass	97,2	95,9	91,5	91,1
Andel kommunale plasser av alle plasser	100	100	66,9	49,6
Andel elever i grunnskolen m/spesial- undervisning	7,4	7,2	9,5	7,9
Andel innbyggere 6-9 år med plass i SFO	49,8	50,9	51,3	60,9
Andel innbyggere 6-15 år i kulturskole	26,2	27,3	16,4	14,3
Legeårsverk pr. 10.000 innbygger	9,8	9,8	11,7	10,5
Fysioterapiårsverk pr. 10.000 innbygger	9,1	9,1	10,7	9,0
Andel innb. 80 år + som er beboer i institusjon	19,1	17,5	14,1	13,1
Plasser i institusjon i % av alle 80 år +	22,8	22,2	19,5	18,2
Andel enerom i institusjon	100	100	93,9	94,4
Andel innbyggere 20-66 år med sosialhjelp	3,6	3,1	*)	3,9
Andel barn 0-17 år med barnevernstiltak	5,4	5,9	*)	4,8
Andel av befolkningen m/kommunal				
- vannforsyning	98,0	..	..	..
- avløpstjeneste	98,5	86,3	..	82,4
Gang-/sykkelveg/turstier m/komm.ansvar, pr. 10.000 innb.	39	39	52	51

*) Tall foreligger ikke for 2015.

Sunndal kommune har et godt kommunalt tilbud på alle tjenesteområder. Vi har gjennomgående høye dekningsgrader med unntak av lege hvor vi har en noe lavere dekning enn landsgjennomsnittet og fysioterapi hvor vi har en lavere dekning enn gjennomsnittet for kommunegruppa vår.

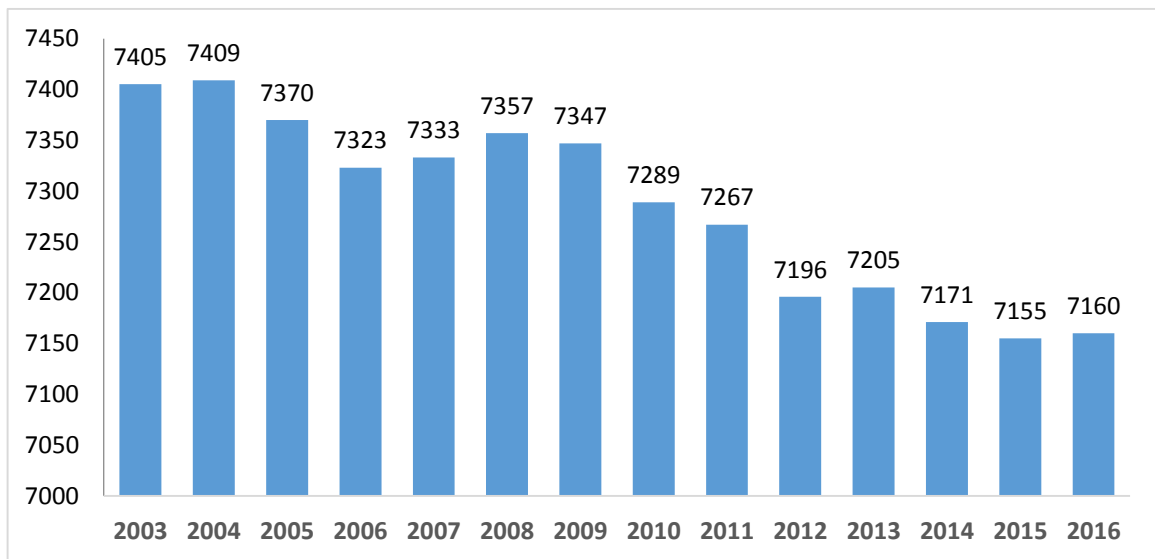
Kostratallene viser at Sunndal kommune har et godt utbygd tjenestetilbud med høye dekningsgrader og lave egenbetalinger. KOSTRA-tallene sier imidlertid lite om kvaliteten på våre tjenestetilbud. De må derfor suppleres med brukerundersøkelser og andre verktøy for kvalitetsmåling.

3. FOLKETALLSUTVIKLING

3.1. Befolkningsutvikling 2003 - 2016

Norge har hatt relativt høy befolkningsvekst på 2000-tallet grunnet høy innvandring fra utlandet. Ser man på utviklingen i Sunndal kommune de siste tiår, har folketallet gått i bølgedaler slik det fremgår av denne figuren:

Folketall Sunndal kommune 2003 – 2016

I denne perioden hadde vi høyest innbyggertall i 2004 (7.409). Siden 2008 har det vært folketallnedgang, med unntak av 2013 og så har det vært en svak vekst siste år. Folketallet i Sunndal er 7.160 pr. 1.1.2016.

Pr. 1.1.2016 hadde 723 av kommunens innbyggere innvandrerbakgrunn. Dette utgjør 10 % mot 9 % året før. Sunndal ligger fortsatt under landsnittet på 16,3 %.

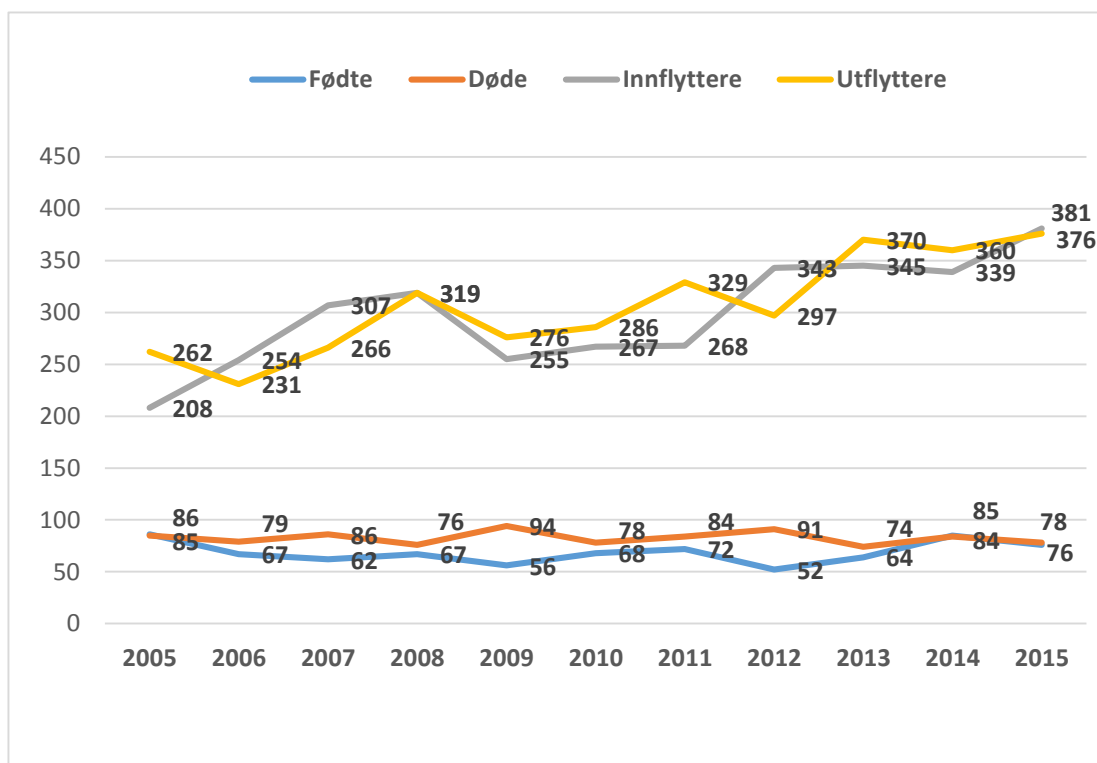
Fødselstallene siste tiår ligger mellom 50 og 80 barn pr. år og antall døde er mellom 70 og 90 hvert år. I 2014 var fødselstallet høyere enn på flere år (85) og i 2015 var fødselstallet 76. Det var 78 personer som døde, noe som gir et fødselsunderskudd på 2 i 2015.

Hvert år er det mellom 300 og 400 personer som flytter inn og ut av Sunndal kommune. I 2015 var det 381 som flyttet inn og 376 som flyttet ut av kommunen. Dette gir en netto innflytting på 5 personer i 2015. Siden 2005 har vi hatt fire år med netto innflytting (2006, 2007, 2012 og 2015) mens vi har hatt netto utflytting de øvrige år.

Om man ser siste tiår under ett skyldes befolkningsnedgangen primært netto utflytting fra kommunen og i noe grad også negativt fødselsoverskudd.

Sunndal kommune har befolkningsvekst og 7.400 innbyggere innen 2020 som et av sine hovedmål i planperioden («Kommuneplan for Sunndal kommune 2014 – 2020»). Dette er en betydelig nedjustering av målsettingen i den tidligere kommuneplanen som var et innbygger-tall på 8.000 innen 2015. Endringen skyldes erfaringene med utviklingstrenden de siste årene.

Antall fødte, døde, innflytter og utflyttere 2005 - 2015

3.2. Prognoser 2017 - 2040

Folketall

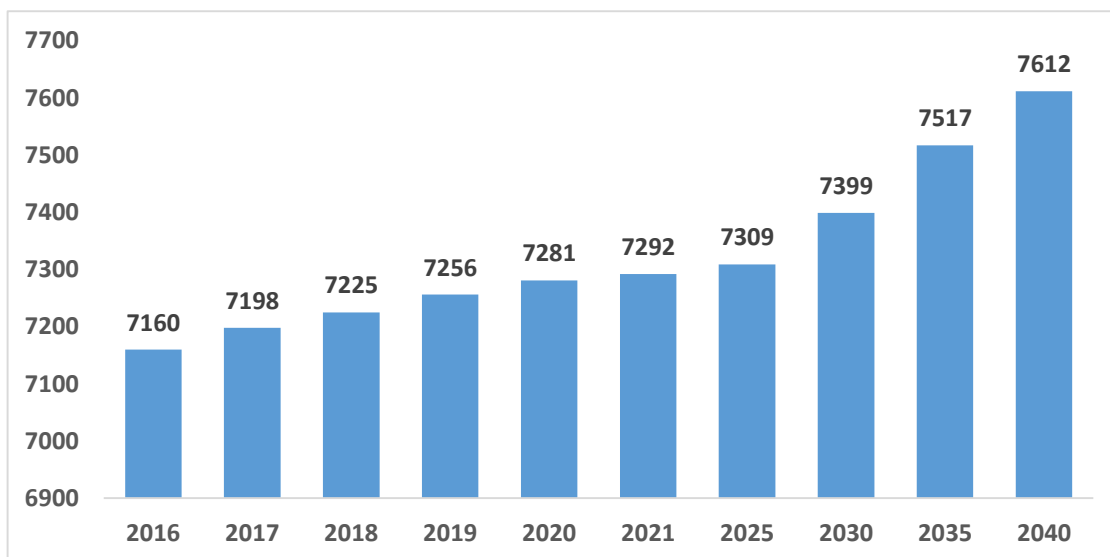
Annethvert år utarbeider Statistisk Sentralbyrå (SSB) prognoser for folketallsutviklingen i landet, fylker og kommunene. Deres prognoser baserer seg på ulike utvikling (lav, middels og høy) innenfor fire områder: fruktbarhet, levealder, mobilitet og innvandring. Påfølgende tall baseres på alternativet med middels verdi på alle disse fire områdene (dvs. alternativ MMMM).

Som tidligere nevnt har det vært høy befolkningsvekst i Norge de senere år. I følge SSBs prognose pr. juni 2016 vil denne veksten å fortsette. Vi rundt 5 millioner i 2012, vi var rundt 5,2 millioner i 2015 og vi vil være 6 millioner rundt 2030. Dersom denne prognosen blir en realitet vil det være den raskeste millionpasseringen i norgeshistorien.

SSB's prognose pr. juni 2016 for Sunndal er også positiv. Det forventes en økning fra 7.160 innbyggere pr. 1. januar 2016 til 7.281 innbyggere i 2020. Dette gir en befolkningsvekst på

121 personer (+1,7 %) i planperioden 2016 - 2020. Prognosene videre er en ytterligere vekst til 7.612 innbyggere i 2040 (+ 6 %).

Folketall Sunndal kommune, prognose 2017 – 2040

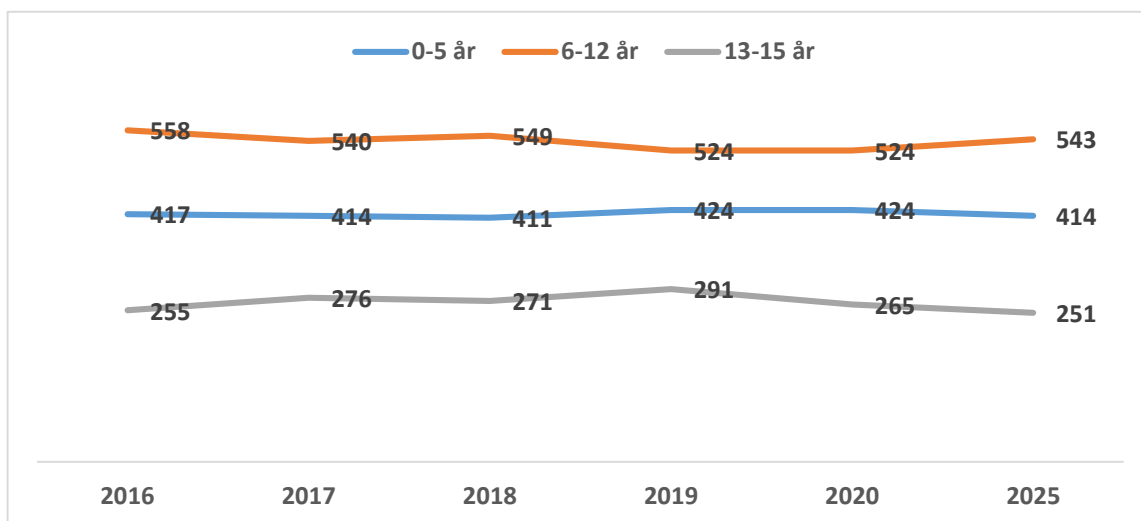

Kilde: SSB pr. juni 2016 (MMMM)

Barn og unge

Når det gjelder utviklingen i ulike aldersgrupper viser figur under prognosene for antall barn og unge i Sunndal inndelt i tre aldersgrupper: barnehagebarn (0 – 5 år), barnetrinnet i grunnskolen (6- 12 år) og ungdomsskoletrinnet (13 -15 år).

Antall barn og unge, prognose 2017 - 2025

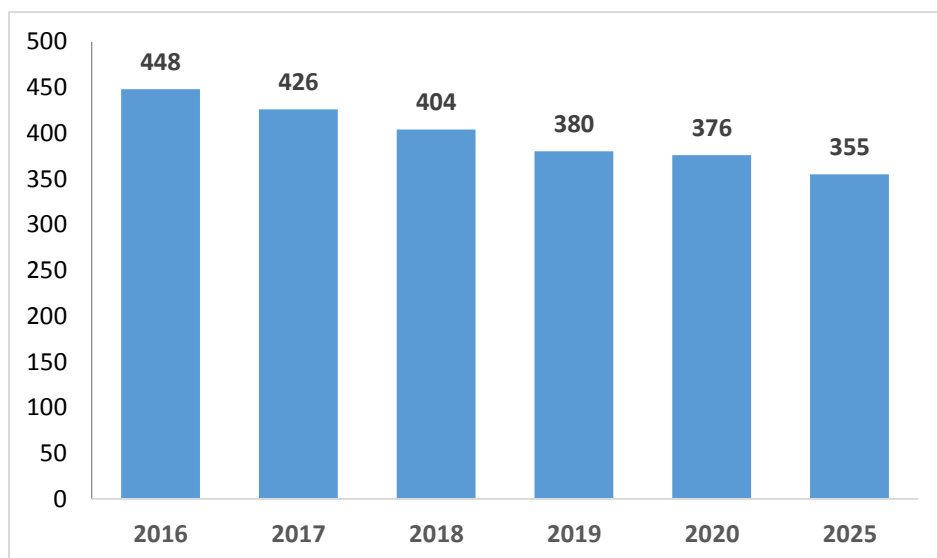
Prognosen viser relativt stabilt antall barn i **barnehagealder** (0-5 år) fra 417 barn i 2016 til 424 barn i 2020 og 414 i 2025.

Antall barn på **barnetrinnet** (6-12 år) går ned fra 558 i 2016 til 524 i 2020. Dette er en nedgang på 34 elever (- 6%) i planperioden.

På **ungdomsskoletrinnet** (13 – 15 år) er prognosen en økning fra 255 elever i 2016 til 291 elever i 2019 og deretter en nedgang til 265 elever i 2020. I perioden 2016-2020 er prognosen en økning på 10 elever (+ 4 %) i Sunndal kommune.

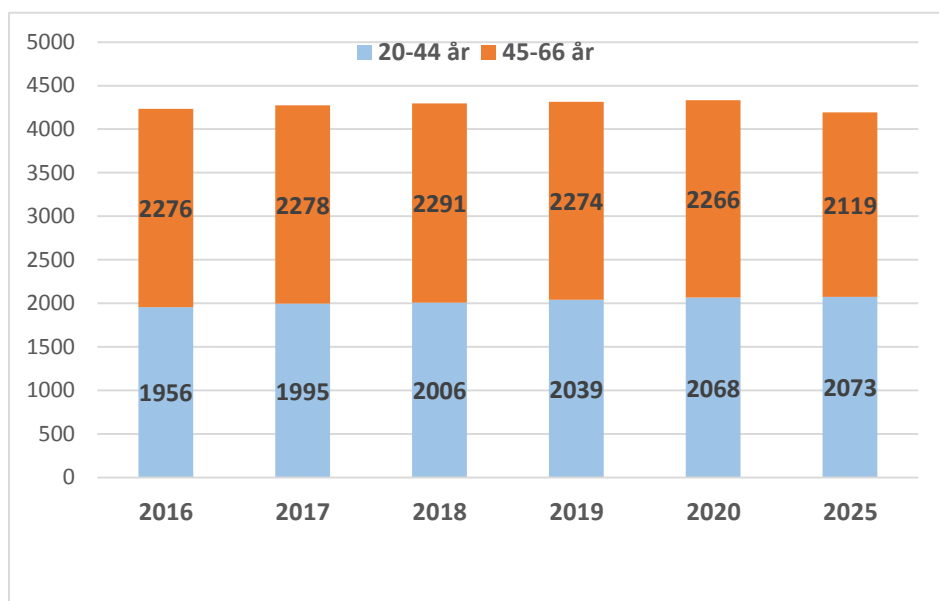
Når det gjelder antall ungdommer i alderen 16 – 19 år (**videregående skole**) er prognosen en relativt sterk nedgang fram til 2025. I planperioden er det en nedgang fra 448 ungdommer i 2016 til 376 ungdommer i 2020 (- 16 %).

Antall 16-19 åringer, prognose 2017 – 2025

Yrkesaktiv alder

Antall i yrkesaktiv alder, prognose 2017 – 2025

Antall personer i **yrkesaktiv alder (20 – 66 år)** er relativt stabilt de kommende år. I planperioden er det en økning på 102 personer (+ 2,4 %) fram mot 2020. Økningen skjer blant de yngre yrkesaktive (20 – 44 år) mens antall eldre yrkesaktive (45-66 år) er relativt stabilt fram til 2020. Fra 2020 til 2025 vil det være en nedgang på 147 personer blant de eldre yrkesaktive, mens antall yngre aktive er stabil i samme periode.

I et strategisk planleggingsperspektiv er den relative (dvs. prosentvise) fordelingen mellom ulike aldersgrupper en sentral faktor. Spesielt gjelder andelen i yrkesaktiv alder. Dette fordi det er denne gruppen som produserer varer og yter tjenester til alle aldersgrupper i kommunen, samt i forhold til skatteinntekter. SSBs prognoser er at andelen i yrkesaktiv alder vil holde seg stabilt på rundt 59 % i hele planperioden i Sunndal kommune.

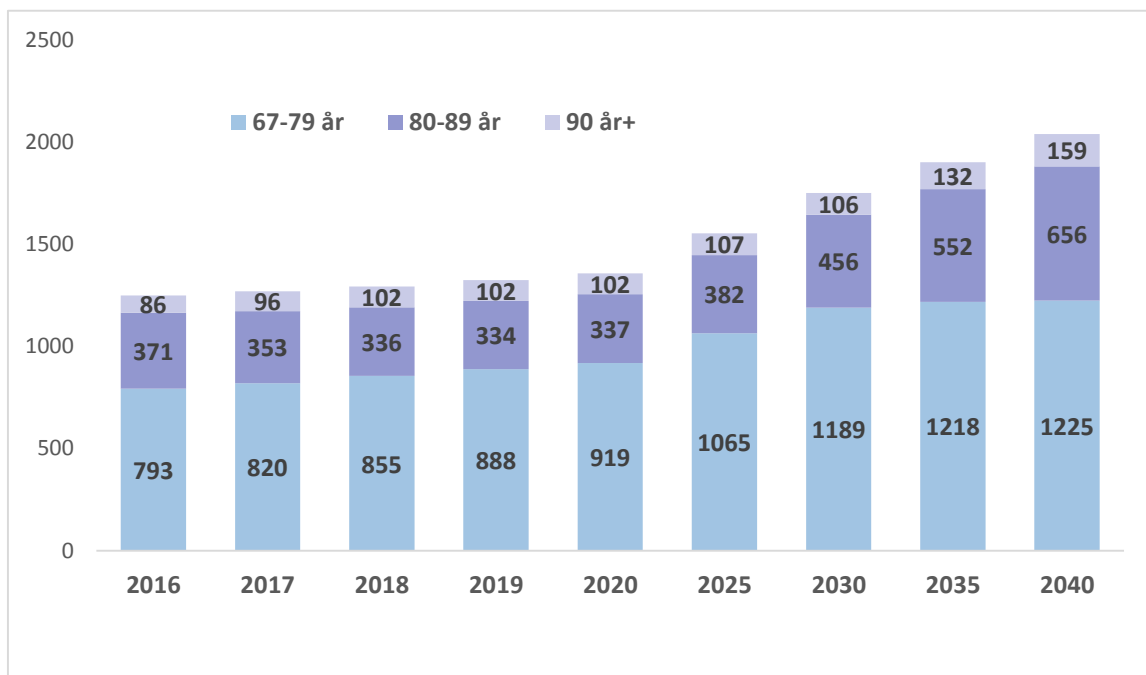
De eldre

Prognosene fram til 2040 for utviklingen blant **de eldre** er gjengitt i figur 7 inndelt i tre grupper: 67-79 år, 80 – 89 år samt 90 år og eldre. Dette er en «stabil» aldersgruppe med bl.a. lite flytting, noe som gjør prognosene mere pålitelig. For denne gruppen presenteres derfor prognoser både for planperioden 2017-2020, samt for perioden 2020-2040. Samme tids-perspektiv benyttes for øvrig også i kommunenes eldreplan som er under utarbeidelse.

Blant **de yngste eldre (67 – 79 år)** er prognosen en relativt sterk vekst de kommende år. I planperioden 2016 – 2020 er veksten på 126 personer (+ 16 %).

Blant **de eldste eldre** er prognosen færre personer mellom 80-89 år. I denne aldersgruppen er det en nedgang på 34 personer (- 9 %) fra 2016 til 2020. I aldersgruppen 90 år + er det en økning på 16 (+ 18 %) personer i planperioden fram til 2020, fra 86 i 2016 til 102 i 2020.

Antall eldre, prognose 2017 – 2040

Slår man de to eldste aldersgruppene sammen vil det være en nedgang på 18 (- 4 %) i antall personer over 80 år i Sunndal: fra 457 personer i 2016 til 439 i aldersgruppen 80 år+ i 2020.

Ser man ut over planperioden og fram mot 2040 vil det være en relativt sterk vekst i alle de tre aldersgruppene. I perioden 2020 til 2040 vil antall 67-79 år øke fra 919 til 1.225 personer (+ 33%), antall 80-89 år vil øke fra 337 til 656 personer (+ 95 %) og antall 90 år+ vil øke fra 102 til 159 personer (+ 56 %).

I sum vil antall over 67 år øke med 682 personer (+ 50 %) i perioden 2020–2040 og antall over 80 år vil øke med 376 personer (+ 86 %) i samme perioden. I 2016 utgjør de eldre over 67 år 18 % av alle innbyggere i kommunen. I følge SSB prognoser vil samme aldergruppe utgjøre 27 % av alle innbyggerne i Sunndal i 2040.

Sammenfatning

I planperioden 2016 - 2020 er SSBs prognoser (MMMM) for Sunndal kommune som følger:

- Svak vekst i folketallet (+ 1,7 %)
- Stabilt antall barn i barnehagealder 0-5 år
- Nedgang i antall barn i barneskolealder 6-12 år (- 6 %)
- Økning i antall barn i ungdomsskolealder 13-15 år (+ 4 %)
- Nedgang i antall ungdommer 16-19 år (- 16 %)
- Svak økning i antall personer i yrkesaktiv alder 20-66 år (+ 2,4 %)
- Vekst i antall yngre eldre 67-79 år (+ 16 %)
- Nedgang i antall eldre over 80 år (- 4 %)

I en tidshorisont ut over planperioden vil antall eldre økte betydelig i kommunen, særlig gjelder dette aldersgruppen over 80 år.

4. KOMMUNEPLAN FOR SUNNDAL KOMMUNE

Kommuneplanen er styrende for all planlegging og utvikling av Sunndal som lokalsamfunn. Kommuneplanen består av en samfunnsdel og en arealdel.

Kommuneplanen for Sunndal kommune 2014 – 2020, samfunnsdelen, ble endelig godkjent i kommunestyret 3. september 2014.

Arbeidet med kommuneplanens arealdel er startet opp, og kommunedelplan for Sunndalsøra skal sluttbehandles i kommunestyret 2. september 2015.

Kommuneplanens samfunnsdel definerer følgende visjon, mål, strategier og tiltak for Sunndal i planperioden 2014 - 2020:

Vår visjon

Sunndal kommune – *kraftsenteret mellom fjord og fjell*

Våre mål

1. En attraktiv og mangfoldig kommune med 7.400 innbyggere innen 2020 (+ 3 %)
2. En robust kommune for fremtiden
3. Et vekstkraftig og inkluderende næringsliv med 4.000 arbeidsplasser innen 2020 (+ 5 %)
4. Effektiv og miljøvennlig energibruk
5. God infrastruktur, bedre og tryggere veger
6. Bærekraftig forvaltning av natur og verneområder
7. Bedre helse og livskvalitet for alle
8. Sunn kommuneøkonomi - kompetent og attraktiv arbeidsplass
9. En dyktig og effektiv beredskapsorganisasjon

Mål 1. En attraktiv og mangfoldig kommune med 7.400 innbyggere innen 2020 (+ 3%)

Våre strategier	Slik gjør vi det
• arbeide med rekruttering, vertskap og integrering i kommunen og lokalsamfunn • utvikle et variert boligtilbud • styrke Sunndal vidaregåande skole • bygge omdømme og markedsføre Sunndal som bo- og arbeidssted	• delta i Bolyst-programmet «Sjekk Nordmøre – med fokus på vertskap og rekruttering» • utarbeide en helhetlig boligpolitikk for et variert boligtilbud: tomter, leiligheter, hus og utleieboliger • fortsette satsingen på kvalitet i barnehage og skole • samarbeide med næringsliv og nabokommuner om å styrke tilbudet ved Sunndal vidaregåande skole • arbeide for flere læreplasser • bygge gode relasjoner og kontakt med ungdommen • organisere informasjonsarbeidet i kommunen og utarbeide en helhetlig informasjonsstrategi • utarbeide en strategi for hvordan kulturarven kan bli en ressurs for samfunnsutviklingen • fortsette arbeid med å være aktiv og synlig med informasjon på nett og i ulike sosiale medier

Mål 2. En robust kommune for fremtiden

Våre strategier	Slik gjør vi det
- være åpen og jobbe strategisk i forhold til kommunestruktur-reformen - fremme et levende lokaldemokrati - styrke Sunndalsøra som knutepunkt og regionsenter - videreutvikle Sunndalsøra som et urbant sentrum	- invitere våre nabokommuner til debatt og vurdering av kommunesammenslåing på indre del av fylket - fremme bred folkelig deltakelse i kommunale prosesser - hegne om kommunens evne til å løse store velferds-oppgaver, samt bidra til vekst og samfunnsutvikling - arbeide for å utvide tilbudet ved Sunndal distriktsmedisinske senter - utarbeide en strategi for å styrke Sunndalsøra som regionsenter - arbeide for å videreutvikle utdanningstilbudet for begge kjønn ved Sunndal vidaregåande skole - legge til rette for å videreutvikle Sunndalsøra som handelssenter - støtte kultur- og fritidsaktiviteter med regionalt appell (festivaler, fotballcup, hundeutstilling etc..)

Mål 3. Et vekstkraftig og inkluderende næringsliv med 4.000 arbeidsplasser innen 2020 (+ 5 %)

Våre strategier	Slik gjør vi det
- samarbeide med lokalt næringsliv for å sikre eksisterende og utvikle nye arbeidsplasser - stimulere og tilrettelegge for nyetableringer og vekst i nye bedrifter - samarbeide regionalt for å styrke næringslivets utviklingsmuligheter og regionen som arbeidsmarked - stimulere til helhetlig entrepenørskapsarbeid med utgangspunkt i lokale fortrinn	- styrke næringsfondet ut over dags nivå på ca. 3 mill. fra kommunens konsesjonskraftinntekter - videreføre det gode samarbeidet med lokalt næringsliv gjennom Sunndal Næringssselskap (SUNS) - gjennom SUNS tilby - rådgiving og økonomisk støtte til gode utviklingsprosjekter i bedrifter - etablererveiledning av høy kvalitet - videreutvikle Aura Næringshage og Sunndal Næringsseiendom som redskap for næringsutvikling - initiere og ta aktivt del i regionale nærings-utviklingstiltak til beste for Sunndal, herunder det strategiske nærings-samarbeidet med Surnadal - videreutvikle Aura Næringshage som redskap for næringsutvikling i Sunndal og i regionen - bidra til etablering og utvikling av ny samlokalisering og nytt nettverk for kreativ næring: Aura Kulturhage - legge til rette for videreutvikling av Hydro Aluminium Sunndal - legge til rette for videreutvikling av Statkraft, Statnett og Nofima - effektiv tilrettelegging av næringsareal og infrastruktur

Mål 4. Effektiv og miljøvennlig energibruk

Våre strategier	Slik gjør vi det
• legge til rette for videre utbygging av vannkraft • være ledende i utvikling og bruk av fjernvarme og fornybar energi • motivere til lavere energibruk	• bistå private utbyggere og bedrifter til - modernisering av eksisterende vannkraftanlegg - videre utbygging av vannkraft • effektivt energiforbruk med SD-anlegg (sentral driftsstyrings-anlegg) i kommunale anlegg • energieffektivisering gjennom EPC-kontrakter • evaluere kommunens energi- og klimafond (som gir støtte til ulike enøktiltak blant private)

Mål 5. God infrastruktur, bedre og tryggere veier

Våre strategier	Slik gjør vi det
• transportmuligheter for alle • videreutvikle Sunndalsøra som trafikkknutepunkt • være pådriver for å få ferjefri veg mellom Sunndal og Surnadal • videreutvikle Sunndal som sykkelkommune • legge til rette for godstransport på sjø	• etablere flere stoppknutepunkt på Sunndalsøra, deriblant døgnhvileplass for tungtransport • være pådriver for trasevalg for ferjefri veg på indre Nordmøre • fullføre et sammenhengende gang- og sykkelveinett med universell utforming på Sunndalsøra • videre utbygging av gang- og sykkelvegnett i kretsene • arbeide for utvidelse av Hydro-kaia • være pådriver for oppgradering av Rv 70 og fv. 62 • universell utforming av alle bygg og uteområder

Mål 6. Bærekraftig forvaltning av natur og verneområder

Våre strategier	Slik gjør vi det
• bærekraftig forvaltning og markedsføring av verneområdene i Sunndal • reetablere Driva som laks- og sjørret-elv	• aktiv lokal deltakelse i forvaltning av verneområdene • legge til rette for bærekraftig bruk av verneområdene til rekreasjon og reiseliv (turstier o.l.) • legge til rette for utvikling av reiseliv og naturbasert næringsutvikling • bidra til å opprettholde beitebruken i utmark • samarbeide med fylkesmannen om bekjempelse av gyro i Driva-regionen • delta i arbeidet med å utarbeide en interkommunal sjøarealplan for Nordmøre

Mål 7. God helse og livskvalitet for alle

Våre strategier	Slik gjør vi det
• ha folkehelse med som tema i all kommunal planlegging, forvaltning og tjenesteyting • fremme universell utforming • gode boliger og gode bomiljø for alle • skape gode oppvekstmiljø for barn og unge • legge til rette for en trygg, aktiv og verdig alderdom • kultur gir helse og livskvalitet • samarbeide med lokale lag og organisasjoner	• legge til rette for friluftsliv, sykling, idrett, lek og avkobling for alle (universell utforming) • utarbeide en oversikt over helsetilstanden til befolkningen • videreføre Frisklivsbølgen i hele Sunndal • videreutvikle tilbud i Frisklivssentralen • økt fokus på forbyggende arbeid innen rus og psykiatri • jobbe for bedre koordinering av tiltak for personer med lidelser som krysser ulike fagområder • videreutvikle tilbudet «Aktiv Hverdag» • god oppfølging av eldre for å sikre trygghet og selvstendighet • arbeide aktivt med egenmestring og hverdagsrehabilitering innen hjemmebasert omsorg • videreføre satsingen på kulturtilbud for eldre • utvikle "Tidlig tverrfaglig innsats" overfor barn og unge med ekstra behov for oppfølging • fokus på sunn mat i barnehager, skoler, arbeidsplasser, helseinstitusjoner for eldre som bor hjemme • fokus på allsidige kultur- og fritidstilbud for barn og unge

Mål 8. Sunn kommuneøkonomi - kompetent og attraktiv arbeidsplass

Våre strategier	Slik gjør vi det
• sunn kommuneøkonomi med netto driftsresultat på 3 % • utarbeide en framtidsrettet arbeidsgiverpolitikk	• god økonomistyring og ressursfordeling mellom tjenestene som er tilpasset endringer i befolkningen • sikre effektivitet og kvalitet gjennom aktiv bruk av IKT og velferdsteknologi • utarbeide en lokal arbeidsgiverpolitikk • ha en aktiv etterutdanningspolitikk • rekruttere og utdanne lærlinger • arbeide for flere heltidsstillinger, bl.a. i prosjektet «Saman for ein betre kommune» • jobbe aktivt med kommunens verdigrunnlag • ha fokus på arbeidsmiljø, trivsel og helse • vurdere kommunens administrative organisering

Mål 9. En dyktig og effektiv beredskapsorganisasjon	
Våre strategier	Slik gjør vi det
• ha et tilfredsstillende planverk for beredskap (ROS-analyser og beredskapsplaner) • utvikle en dyktig og beredskapsorganisasjon	• utarbeide en helhetlig ROS-analyse for kommunen • utarbeide en ROS-analyse for flom og ras i Sunndal • risiko- og sårbarhetsforhold som har betydning for arealbruken i kommunen skal inngå som et fast element i konsekvensutredningene for nye utbyggingsområder • etablere en struktur med kontaktsteder (bygg) og kontaktpersoner i de ulike kretsene • implementere det nye nasjonale nødnett • ajourhold av kommunens overordnede beredskapsplan og fagspesifikke beredskapsplaner • gjennomføre beredskapsøvelser på kommunenivå og i de ulike tjenestene/bygg

5. UTVIKLINGEN I KOMMUNENS FRIE INNTEKTER

Utviklingen i rammeoverføringer og skatt er hovedårsaken til endringene i de frie inntektene. Ut over endringer knyttet til folketall og demografi, er utviklingen knyttet til endring i kostnader, eller deflator. «Nytt» inntektssystem sørger for at de statlige overføringene blir fordelt mellom kommunene ut fra forventet utgiftsbehov, som følge av objektive kriterier – de såkalte kriteriedataene.

Deflatoren er i 2017 beregnet til 2,5 prosent, mot 2,7 i 2016. Lønnsveksten er beregnet til å bli 2,5 prosent som er lik deflator. Deflatoren tar ofte ikke tilstrekkelig høyde for vekst i pensjonsutgiftene utover det økningen i lønn skulle tilsi, og disse må dermed dekkes inn gjennom redusert driftsnivå.

5.1. Forslag til statsbudsjett 2017

Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2017 ble lagt frem den 6. oktober. Endelig behandling i Stortinget vil skje innen ca 20. desember. Sunndal kommune sitt budsjettarbeid vil derfor bygge på regjeringens forslag til statsbudsjett, men endringer under Stortingets budsjettprosess kan få følger for kommunes endelige budsjettbehandling.

Skattevekstanslaget for kommunene i 2016 økes med 3,1 mrd. kr sammenlignet med det som ble varslet i RNB. RNB varslet en økning på 0,6 mrd. kroner, og totalt er økningen i skatteanslaget på 3,7 mrd. kroner.

Veksten i frie inntekter for 2017 er på 4 075 mill. kroner, hvorav 3 625 mill. kroner går til primærkommunene. Av økningen går 2 000 mill. kroner til å dekke demografiske endringer.

I kommuneproposisjonen for 2017 ble det varslet at den kommunale skattøren skal fastsettes ut fra en målsetting om at skatteinntektene for kommunene skal utgjøre 40 pst. av de samlede inntektene. Det foreslås at den kommunale skattøren for 2017 holdes uendret på 11,8 pst. Skatteinntektene anslås etter dette å utgjøre 40 pst. av kommunenes samlede inntekter i 2017.

Anslaget på kommunesektorens skatteinntekter i 2017 bygger bl.a. på 0,7 pst. sysselsettingsvekst i norsk økonomi og 2,7 pst. lønnsvekst fra 2016 til 2017.

Kommunesektorens inntekter fra skatt på inntekt og formue anslås å utgjøre 183,8 mrd. kroner i 2017, en vekst på 2,3 pst. fra 2016. Økningen er moderat på grunn av de betydelig merskatteinntektene i 2016, et forhold som er av engangskarakter knyttet til uttak av ekstraordinært store utbytter til personlig skattytere.

Kommuner som får store uforutsette utgifter i løpet av budsjettåret kan søke departementet om ekstraordinære skjønnsmidler. Slike forventninger om tilskudd er ikke tatt med i rådmannens beregninger.

5.2 Utviklingen i folketall og demografi

Innbyggertallsutvikling og alderssammensetning har stor betydning for nivået på de statlige overføringene. Meningen er at rammetilskuddet skal reflektere at de ulike aldersgruppene ikke koster kommunekassen det samme. Yrkesaktive mennesker klarer seg i hovedsak selv, mens de yngste skal ha barnehage og skoleplass. De eldste gir kostnader på helse og omsorgstjenestene. Samtidig er det ikke sikkert at en kommune får reduserte kostnader i tjenestetilbudet på grunn av demografiske endringer. Kommunen vil da oppleve at det blir mindre penger til rådighet.

Prosentandel av befolkningen i ulike aldersgrupper pr 1.1.2016. Kilde: SSB

	Sunndal	Møre og Romsdal	Hele landet
0-5 år	5,8	6,8	7,1
6-15 år	11,4	12,4	12,0
16-66 år	65,4	65,0	66,6
67-79 år	11,1	10,7	10,1
80-89 år	5,2	4,0	3,4
90 år og eldre	1,2	1,0	0,8
0-66 år	82,5	84,2	85,7
67 år og eldre	17,5	15,8	14,3

Befolkningsframskrivninger Sunndal kommune 2017-2020. Kilde: SSB

	2016	2017	2018	2019	2020
0-5 år	417	414	411	424	424
6-15 år	813	816	820	815	789
16-66 år	4 680	4 699	4 701	4 693	4 710
67-79 år	793	820	855	888	919
80-89 år	371	353	336	334	337
90 år og eldre	86	96	102	102	102
Sum	7 160	7 198	7 225	7 256	7 281

Beregnete mer- og mindreutgifter i 2017 knyttet til den demografiske utviklingen. Sunndal kommune. Kilde: SSB/TBU/beregninger TF

	Anslått endring i folketall 2016		Mer-/mindreutgift 2016 (Mill. kr)
	Personer	%	
0-5 år	-3	-0,7	1,1
6-15 år	3	0,4	0,4
16-66 år	19	0,4	0,4
67-79 år	27	3,4	1,4
80-89 år	-18	-4,9	-3,1
90 år og eldre	10	11,6	4,3
Sum	38	0,5	4,6

På bakgrunn av SSBs framskrivninger for 2016, er det beregnet at Sunndal kommune kan få merutgifter på om lag 4,6 mill. kr i 2017. Vekst i samtlige aldersgrupper med unntak av aldersgruppen 80-89 år trekker i retning av økte demografikostnader for Sunndal i 2017.

Under er det beregnet demografikostnader i perioden 2017-2020 (basert på opplegget fra TBU).

Beregnete mer-/mindreutgifter 2017-20 knyttet til den demografiske utviklingen. Sunndal kommune. Faste mill. 2016-kr. Kilde: SSB/TBU/beregninger TF

	2017	2018	2019	2020	2017-2020
0-5 år	1,1	0,5	2,0	-0,2	3,4
6-15 år	0,4	0,6	-0,7	-3,8	-3,5
16-66 år	0,4	-0,1	-0,1	0,2	0,3
67-79 år	1,4	1,8	1,7	1,6	6,6
80-89 år	-3,1	-2,9	-0,3	0,5	-5,8
90 år og eldre	4,3	2,6	0,0	0,0	6,9
Sum	4,6	2,5	2,6	-1,7	8,0

I perioden 2017-2020 anslås Sunndal kommune å få økte demografikostnader på om lag 8 mill. kr. Flere barn i aldersgruppen 0-5 år trekker isolert sett i retning av økte utgifter til barnehage. Flere eldre i aldersgruppene 67-79 år og 90 år og eldre bidrar isolert sett til økte utgifter til pleie- og omsorgstjenestene, mens færre eldre i aldersgruppen 80-89 år trekker noe i motsatt retning.

5.3. Saker med særskilt fordeling i statsbudsjettet

Statsbudsjettet inneholder noen saker med særskilt fordeling og som inngår som frie inntekter i rammeoverføringene. Dette kan delvis være styrking av eksisterende områder over en tidsperiode, eller spesielle satsingsområder i budsjettåret. Hovedårsaken til at dette gis som frie overføringer er at det kan være betydelige ulikheter i tjenestenivået mellom de ulike kommunene, men at man eksplisitt vil synliggjøre at dette er satsningsområder fra regjeringen.

Saker med særskilt fordeling i 2017	Sunndal	Endring fra 2016
<i>Sak</i>		
Helsestasjon/Skolehelsetjeneste	977	92
Deltidsbrannpersonell	120	25
Frivillighetssentraler	365	365

For Sunndal er det bare tre av sakene med særskilt fordeling som gir uttelling. To var også med som særskilte saker i 2014-2016. Det gjelder skolehelsetjeneste og utdanning av deltidsbrannpersonell. Overføring av frivillighetssentraler til kommunene er nytt fra 2017.

5.4. Rammetilskudd og skatteinntekter

For Sunndal kommune kan konsekvensene av statsbudsjettet oppsummeres i følgende oversikt bygd på KS sin prognosemodell. Modellen er direkte basert på tall fra Stortingsproposisjon 1 S (grønt hefte).

SUNNDAL	Inngang/A1	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
SUNNDAL	1563							
(faste år 2017-prisnivå i perioden 2017-2020)								PROGNOSE
1000 kr		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Innbyggertilskudd (likt beløp pr innb)		151 448	157 471	164 276	160 561	162 849	166 197	166 722
Utgiftsutjevningen		16 148	20 381	23 346	20 577	27 105	28 816	28 865
Overgangsordning - INGAR		-504	-445	-443	-13	-412	-719	-
Saker særskilt ford (inkl. helsestasjon skolehelse og arvbavg)		1 421	-	238	601	980	1 462	1 462
Korreksjon forsøksordninger barnevern og omsorgstjenester		-	-	-	-	-	-	-
Nord-Norge-tilskudd/Namdalsstilskudd		-	-	-	-	-	-	-
Storbytilskudd		-	-	-	-	-	-	-
Småkommunetilskudd		-	-	-	-	-	-	-
Distriktsstilskudd Sør-Norge		5 693	5 842	6 020	8 235	8 445	8 984	8 973
Inndelingstilskudd/trekk Nannestad/Ullensaker		-	-	-	-	-	-	-
Veksttilskudd		-	-	-	-	-	-	-
Ordinært skjønn inkl bortfall av dif.arb.avg.		20	20	20	30	30	30	-
herav gradvis bortfall av diff.arbeidsgiveravgift		-	-	-	-	-	-	-
Skjønn - tap endringer av inntektssystemet 2011		-	-	-	-	-	-	-
Endringer saldert budsjett 2014/2015/2016		-	-	-738	-464	940	-	-
Kompensasjon Samhandlingsreformen		-	-	-	-	-	-	-
Ekstra skjønn tildelt av KMD		575	-	-	3 414	-	-	-
RNB 2012-2015, samt Dok8:135 S (2014-15)		136	68	173	1 336	-	-	-
Sum rammetilsk uten inntektsutj		174 937	183 338	192 892	194 277	199 938	204 770	206 022
"Bykltrekket"		-	-	-	-	-	-	-
Netto inntektsutjevning		5 286	5 217	4 568	4 130	6 198	6 399	6 399
Sum rammetilskudd		180 223	188 555	197 460	198 407	206 136	211 169	212 421
Rammetilskudd - endring i %			4,6	4,7	0,5	3,9	2,4	0,6
Skatt på formue og inntekt		159 826	167 792	169 264	178 481	189 244	191 263	191 263
Skatteinntekter - endring i %			5,0	0,9	5,4	6,03	1,07	0,00
Andre skatteinntekter (eiendomsskatt)		-	-	-	-	-	-	-
Sum skatt og rammetilskudd (avrundet)		340 049	356 347	366 724	376 888	395 400	402 400	403 700
Sum - endring i %			4,8	2,9	2,8	4,9	1,8	0,3
Ekstra skjønn tildelt av fylkesmannen		1 862	900	150	800	207		
(ufordelt skjønn fra Grønt Hefte - fordelt i løpet av året)								
Sum skatt (inkl selskaps) og netto inntektsutjevning		165 112	173 009	173 832	182 611	195 442	197 662	197 662
Sum - endring i %			4,8	0,5	5,1	7,0	1,1	-
Rammetilsk kr pr innb. (inkl. inntektsutjevning)		24 855	26 087	27 425	27 711	28 694	29 621	29 797
Skatteinntekter kr pr innb.		22 042	23 214	23 509	24 928	26 342	26 829	26 829
Kostnadsindeks (utgiftsutjevningen)		1,0459	1,0566	1,0637	1,0571	1,0717	1,0738	1,0738

Tabellen over er den sist oppdaterte versjonen av KS sin prognosemodell.

I 2016 fikk Sunndal kommune ca 3 mill mer i sum skatt og rammetilskudd enn det tidligere prognoser viste. Fordi en del av veksten kom i 2016, er anslaget på økning fra 2016 – 2017 redusert.

Som det fremgår av tabellen er den største veksten i inntekter fra 2016 knyttet til Rammetilskuddet, som øker med 2,4%. Skatteinntektene øker med 1,1% Totalt viser denne oversikten en økning på 1,8%, totalt 7 mill.kr.

5.5. Eieendomsskatt

Budsjettskjema 1A viser oversikt over budsjettert inntekter fra eieendomsskatten.

Inntekt fra eiendomsskatt for næringsseieendom, bustad og fritidseieendom er korrigert med bakgrunn i regnskapet for 2015/2016. For verker og bruk er inntekten redusert med 1 mill fra 2017.

Nivået (promillen) på eigedomsskatten vert vidareført i økonomiplanperioden. Det kjem eiga sak som gjeld eigedomsskattevedtaket.

Det er 2 hovudfaktorar som har gitt risiko for redusert inntekt frå verker og bruk;

- Lavere kraftpris i 2015
Kraftprisen for 2010 er bytta ut med 2015-prisen. 2015-prisen var under halvparten av 2010-prisen
- Staten har auka grunnrenteskatten
Sidan grunnrenteskatten kjem til frådrag i kommunane sine eigedomsskattegrunnlag skjer det ei forskyving av skattegrunnlaget frå kommunane til staten

Kommunen har fått oversikt over verdiane frå skattbare kraftanlegg i Sunndal kommune.

Verdiane for desse er reduserte med 1,3 milliarder (mrd) frå 2016 til 2017. LVK følger opp denne saka på generelt grunnlag for medlemskommunene, men dersom LVK ikkje får gjennomslag for endringar/kompensasjon, så er det risiko for at kommunen får redusert inntekt frå eigedomsskatt verker og bruk, kraftanlegg, med ca kr 9,3 mill frå 2017. Dette må ein eventuelt kome tiltake til etter at statsbudsjett er vedtatt. Dei økonomiske konsekvensane for Sunndal kommune som følge av endringar i grunnrenteskatten var omtalt i økonomiplan 2015 -2019.

I økonomiplanen for 2015 -2019 var det også peikt på at forslag til endringar i lovverket knytta til eigedomsskatt for verker og bruk – og at endringane kunne medføre eit inntektstap på over 20 mill kroner.

I 2014 vart det vedtatt at to millioner av eigedomsskatten skal tilførast næringsfondet.

5.6. Konesjonsavgift

Konesjonsavgiften er beregnet til 3 millioner kroner og er uendret fra 2016. Tre konesjoner danner grunnlaget for utbetalingen:

- Trønderenergi Kraft AS (ca. 19,5 %)
- NEAS (liten del)
- Statkraft Energi AS (utgjør vel 80%)

Konesjonsavgiftene forutsettes konstant ut planperioden. De skal brukes til næringsformål. 1,5 millioner overføres til drift av Sunndal Næringssselskap og 1,0 millioner gis som tilskudd til videreutvikling av eksisterende bedrifter og nyetablerere.

5.7. Andre statlige overføringer

Andre statlige overføringer omfatter følgende inntekter:

- Salg av konesjonskraft budsjetteres med 6 millioner kroner som før.
- Rente- og avdragskompensasjonsordninger gjennom Husbanken budsjetteres med 6 millioner kroner (forutsetning 2,5 % rente, lavere rente – gir lavere utbetaling)
- Statstilskuddet til ressurskrevende brukere budsjetteres med 9,4 millioner kroner. Innslagspunktet økes i 2017 med kr 50.000 pr bruker, noe som betyr en samlet kostnadsøkning for kommunen.

6. FINANSINNTEKTER OG FINANSUTGIFTER

Usikkerhet i forhold til fremtidig rentenivå

Tabellen under viser at det er avvik mellom Norges Bank og rentemarkedets anslag på rentetypen 3 MND NIBOR. 3 MND NIBOR er Norwegian InterBank Offered Rate med 3 måneders løpetid. Dette er med andre ord korte renter. I tillegg til rentene kommer bankenes marginer. I et normalt finansmarked er det høyere rentesatser på de lengre løpetidene.

Renteanslag for 2016-2020:

3 mnd. nibor	2016	2017	2018	2019	2020
Norges Bank ¹	0,87 %	0,60 %	0,63 %	0,87 %	na
Rentemarkedet ²	1,00 %	0,85 %	0,86 %	0,93 %	1,00 %
Gjennomsnitt	0,93%	0,75 %	0,75 %	0,90 %	na

1) Norges Banks anslag for 3 mnd. Nibor i 2016, 2017, 2018 og 2019 (jf. Pengepolitisk Rapport 2/2016, 17.6.2016)

2) Rentemarkedets prising av 3 mnd. Nibor basert på fremtidige renteavtaler (FRA-priser) per 31.8.2016

6.1. Forutsetninger

- Forutsetning om lavt rentenivå, som er litt stigende i slutten av planperioden
- Etter hvert en stabilisering av lånegjelden nært dagens nivå
- Tilstrekkelig likviditet til å unngå bruk av driftskreditt
- Låneavdrag etter minimumsmetoden

6.2. Langsiktig lånegjeld

Nye prosjekter øker gjeldsbyrden i økonomiplanperioden med kr 136 mill.

Det er budsjettert med 20 mill i årlige avdrag, til sammen kr 80 mill i økonomiplanperioden. Netto økning av langsiktig gjeld i perioden er 55 mill.

6.3. Sammendrag finansområdet

Økning i finanskostnadene påvirker direkte driftsnivået for Sunndal kommune.

Finanskostnadene er under press som følge av økning i gjelden. Den største usikkerheten er knyttet til utviklingen i rentenivået. Sunndal kommune har, med unntak av ombygging av lege- og helsesenteret, barnehagen på Ålvundeid og opprusting kommunale bygg, få store investeringsprosjekter foran seg og kan dermed komme over i en fase der finanskostnadene kan stabilisere seg.

Sunndal kommune har som eier tatt ut deler av overskuddet i Sunndal Energi som utbytte. Med forventninger om en fortsatt positiv utvikling i selskapet foreslår rådmannen at en budsjetterer med et utbytte i økonomiplanperioden 2017 - 2020 på 4,3 mill. kroner. Denne summen inngår i posten renteinntekter og utbytte. Resterende beløp er knyttet til renter på innskudd i bank og renteinntekter fra ansvarlig lån.

Renter på langsiktig gjeld ble satt til 2,5 % i 2015 og 2016. I perioden 2017 – 2020 er det budsjettert med en gjennomsnittsrente på lån på ca 2,0%. Endringer knyttet til renten gir

utslag både i forhold til lån og innskudd. Målsettingen er at lånegjelden ikke skal vokse ytterligere i perioden, og at man maksimalt ikke finansierer mer av investeringene med lån enn det man løpende avdrar. Hovedmålet bør være å stabilisere gjeldsnivået i planperioden.

Kalkulatoriske renter er knyttet til beregnet rentegodtgjørelse av samlede investeringer innenfor VAR-området. Beløpet inngår også som grunnlag i selvkostberegningene for prissettingen av slike tjenester.

7. TILGANG OG FORDELING AV MIDLER

Tilgang på midler til fordeling 2017-20

Budsjettskjema 1A	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
Tall i 1000 kroner	2016	2017	2018	2019	2020
FRIE DISPONIBLE INNTEKTER					
Skatt på inntekt og formue	-186 077	-191 263	-191 263	-191 263	-191 263
Ordinært rammetilskudd	-206 586	-211 169	-211 169	-211 169	-211 169
Eiendomsskatt verk og bruk	-77 500	-76 500	-76 500	-76 500	-76 500
Eiendomsskatt annen fast eiendom	-7 000	-8 200	-8 200	-8 200	-8 200
Andre direkte eller indirekte skatter	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
Andre generelle statstilskudd	-22 624	-7 224	-7 224	-7 224	-7 224
Sum frie disponible inntekter	-502 787	-497 356	-497 356	-497 356	-497 356
FINANSINNTEKTER/-UTGIFTER					
Renteinntekter og utbytte	-9 848	-8 640	-8 640	-8 640	-8 640
Kalkulatoriske renteinntekter	-2 800	-982	-982	-982	-982
Renteutgifter, provisjoner og andre finan	14 700	10 000	10 000	10 000	10 000
Mottatt avdrag	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Netto finansinntekter/-utgifter	22 052	20 378	20 378	20 378	20 378
AVSETNINGER OG BRUK AV AVSETNINGER					
Til dekning av tidligere års regnskapsm	0	0	0	0	0
Til ubundne avsetninger	0	2 500	2 900	2 500	2 900
Til bundne avsetninger	2 700	3 000	3 000	3 000	3 000
Bruk av tidligere års regnskapsmessige	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	-2 400	-3 350	-3 350	-3 350	-3 350
Bruk av bundne avsetninger	0	0	0	0	0
Netto avsetninger	300	2 150	2 550	2 150	2 550
FORDELING					
Overført til investeringsbudsjettet	150	0	0	0	0
Til fordeling drift	-480 285	-474 828	-474 428	-474 828	-474 428
Fordel til drift	-480 285	474 825	474 478	474 828	474 478

8. DRIFTSBUDSJETT 2017 – 2020

8.1. Forutsetninger

Budsjettrammene for perioden 2017 - 2020 ble vedtatt av kommunestyret 31.08.16 i sak 53/16.

Det er i etterkant gjort noen mindre tilpasninger av forutsetningene fra rammedokumentet med bakgrunn i fremlagt Statsbudsjett.

Lønnsvekst: 2,5 %

Pensjon – arbeidsgivers andel: KLP - 18% av lønnsgrunnlag, SPK - 11,55% av lønnsgrunnlag

Prisvekst varer og tjenester: 1,0 %

Prisvekst overførte kostnader og inntekter: 1,0 %

Deflator: 2,5 %

8.1.2. Lønnsvekst

Lønnsveksten plasseres i en sentral post under rådmannen sitt ansvarsområde. Når lønnsoppgjøret er slutført og fordelt, vil den enkelte tjeneste og stab bli tilført sin andel av den sentrale avsetningen. Erfaringene med dagens lønnsbudsjettering viser at lønnsoppgjøret slår svært ulikt ut i organisasjonen etter hvordan innretningen av oppgjøret blir og hvor stor andel av budsjettet som er lønn. Dette påvirker rammefordelingen mellom virksomhetene på en utilsiktet måte. Avsetningen til lønnsoppgjør er for 2017 11,8 mill. kroner. Posten skal i tillegg til lønn, også dekke økning i pensjonskostnader og arbeidsgiveravgift som følge av vekst i lønn. Avsetningen fordeles i budsjettåret etter at lønnsoppgjørene er avsluttet.

8.1.3. Kommunale avgifter og gebyrer

Det forutsettes at brukerbetalinger og refusjoner justeres i takt med økninger i kommunens kostnader så langt som råd. For leveranser som gjelder tjenesteproduksjon skyldes det meste av kostnadsutviklingen, ofte over nitti prosent, utviklingen i lønnsnivået til de ansatte. For andre leveranser som eksempelvis husleie med videre vil utviklingen i lønnsnivå ha mindre betydning. Lønns- og prisveksten i kommunesektoren (deflatoren) er i statsbudsjettet for 2017 beregnet til 2,5 %

Gebyrsatsene for vann, avløp og renovasjon (VAR-området) beregnes etter regelverket for selvkost. Det betyr at brukerne av disse tjenestene skal betal det som det koster å produsere disse tjenestene. Gebyrene for en standard bolig i Sunndal kommune blir slik fra 01.01.17:

	Vedtatt 2016	Forslag 2017	Endring
Feiing (1 pipe)	kr. 582	kr. 643	10,5 %
Vann (bruksareal 81 – 275 m ²)	kr. 3.460	kr. 3.460	0 %
Kloakk (bruksareal 81 – 275 m ²)	kr. 2.976	kr. 2.976	0 %
Renovasjon – 140 l restavfallsdunk (1 stk.) *)	kr. 3.367	kr. 2.694	-20 %
Sum årsgebyr "standard bolig"	Kr. 10.385	Kr. 9.773	-5,9 %

*) 240 liters restavfallsdunk gir renovasjonsgebyr kr. 4.445 i 2017, noe som betyr prisøkning med 32% for renovasjon, og totalpris kr. 11.524 som da betyr 11,0% total økning i gebyrer.

Ordningen med gratis kjernetid videreføres for alle 3-, 4- og 5-åringer fra familier med lav inntekt. Fra 1. august 2017 er inntektsgrensen foreslått satt til 428 000 kroner.

Regjeringen foreslår å videreføre maksimalprisen for foreldrebetaling i barnehage på samme nivå som i 2016. Maksimalprisen for en heltidsplass blir da 2 730 kroner per måned og 30 030 kroner per år. Dette gjelder fra januar 2017.

Ordningen som sikrer at ingen familier betaler mer enn 6 prosent av samlet inntekt for en barnehageplass, blir også videreført. I 2017 vil husholdninger med inntekt under 500 500 kroner ha rett til redusert foreldrebetaling.

Rådmannen foreslår at Sunndal kommune fra 2017 skal følge maksimalprisen fastsatt i statsbudsjettet slik de fleste andre kommuner gjør.

Egenbetalingen i skolefritidsordningen og i pleie- og omsorgstjenesten foreslås økt med 2,5 % fra 2015 til 2016.

Rådmannen vil fremme egne saker for kommunestyret om fastsetting av avgifter og brukerbetalinger innenfor alle tjenesteområder der dette er aktuelt.

8.2. Kostnadsreduserende tiltak

Vedtatte innsparinger fra kostnadsgjennomgangen i 2011 er i det alt vesentlige gjennomført i perioden 2012-15, med unntak av noen gjenstående tiltak i barnehagetjenesten. Det kan nå være fornuftig å vurdere en ny kostnadsgjennomgang for å se om ønskede effekter er oppnådd. En slik gjennomgang må også sees i sammenheng med gjennomgangen av den administrative organiseringen som foreløpig er utsatt til ny rådmann er på plass.

Av tiltak utover det som er knyttet til kostnadsgjennomgangen, og som reduserer kostnadene i planperioden, kan nevnes at kommunens beredskapsprosjektet avsluttes i 2015. Kostnader til valg vil foreligge i 2017 og 2019. I eiendomstjenesten vil også en del igangsatte prosjekter gi sparte kostnader og økte inntekter. En del av dette skal dekke opp finanskostnadene ved investeringene knyttet til tiltakene.

8.2.1. EPC – kontrakter.

Fra og med 2016 forventes en årlig innsparing på om lag 1 mill. kroner som følge av innføringen av energisparekontrakter. Innsparingen innebærer en reduksjon av budsjetttrammen til eiendomstjenesten og en tilsvarende økning av finansutgiftene i form av økte renter og avdrag knyttet til investeringene som skal gjennomføres.

8.2.2. Leieinntekter nye kommunale bygg

Utleieinntekter fra nye kommunale bygg innebærer en reduksjon i nettorammen til eiendomstjenesten. En stor del av disse leieinntektene skal finansiere renter og avdrag knyttet til låneopptak i forbindelse med investeringene. Redusert budsjettamme for eiendomstjenesten medfører dermed en tilsvarende økning av finanskostnadene. Målsettingen er at finansieringen av utleieareal skal skje gjennom leieinntekter fra disse.

8.3. Forslag til nye tiltak

8.3.1. Nye driftstiltak innarbeidet i budsjetttrammene pr 31.august

- Styrking av tilbudet innenfor pleie og omsorg
- Styrking av arbeidet med rus- og rusrelaterte problemer i kommunen
- Prosjektstilling på NAV knyttet til økt ressursbehov til aktiviteter i etterkant av avsluttet introduksjonsprogram
- Utvidelse av dagens tilbud knyttet til kommunepsykolog
- Økte kostnader knyttet til to barnehageopptak – videreføring fra 2016
- Valg
- Støtteordninger for kompetanseutvikling i Sunndal
- Økt politisk aktivitet

8.3.2. Rådmannen

Det korrigeres for ett årsverk som har vært feil budsjettet.

Det avsettes kr 500.000 til OU-midler til generelt bruk i kommunen. Konkret er det planer om prosjekt innenfor Pleie- og omsorg, men budsjettposten ligger hos rådmannen.

8.3.3. Personalavdelinga

Tiltak for å holde tildelt rammer er å ha sommerjobb for ungdom i 2 puljer på tre uker.

Behovet for tilretteleggingstilskudd til langtidssykemeldte vil bidra til flere muligheter for gode løsninger.

8.3.4. Service- og informasjonsavdelinga

Det er lagt inn noe økte kostnader til IKT Orkide. Kirken ligger også under dette området.

8.3.5. Barnehagetjenesten

Økt bemanningsbehov i forhold til flere barn, særlig småbarn, samt 2 opptak.

8.3.6. Kultur

Frivillighetssentralen overføres til kommunen.

8.3.7. Pleie- og omsorgstjenestens budsjetttramme

Pleie- og omsorgstjenesten har foretatt de siste års innsparinger (fra 2011) etter osthøvelprinsippet. Når det også for 2017 kommer et slikt forslag, begynner det å bli utfordrende å benytte dette prinsippet. Det er behov for å se helhetlig på tjenestetilbudet.

Forslag til nye tiltak - oppsummert		
		KR
8.3.1	Styrking av tilbud innen pleie og omsorg	4 700 000
8.3.1	Styring av arbeidet med rus- og rusrelaterte problemer i kommunen	800 000
8.3.1	Prosjektstilling på NAV knyttet til økt ressursbruk til aktiviteter i etterkant av avsluttet introduksjonsprogram (finansiert ved disp.fond/flyktning)	750 000
8.3.1	Utvidelse av dagens tilbud knyttet til kommunepsykolog	800 000
8.3.1	Økte kostnader knyttet til to barnehageopptak	3 000 000
8.3.1	Valg, 2017 og 2019	350 000
8.3.2	Rådmann	1 469 000
8.3.3	Personalavdelinga	-500 000
8.3.4	Service- og informasjonsavdelinga	450 000
8.3.5	Barnehagetjenesten	3 975 000
8.3.6	Kultur	365 000
	SUM	16 159 000

8.4. Budsjettrammer 2017-2020 pr tjeneste og stab.

Med endringer som følge av lønns- og prisvekst, innsparingstiltak og innarbeiding av nye tiltak fremmer rådmannen følgende forslag til budsjettrammer for stabene og tjenestene for perioden 2017 – 2020:

Budsjettskjema 1B tall i 1000 kr	B - 2016	B - 2017	Ø - 2018	Ø - 2019	Ø - 2020
10 Rådmannen	10 224	11 746	11 746	11 746	11 746
10 Lønnsreserve rådmannen 2017		11 765	14 465	14 465	14 465
10 Sum rådmannen		23 511	26 211	26 211	26 211
11 Økonomi	6 505	6 316	6 316	6 316	6 316
12 Personal og utvikling	7 582	7 196	7 196	7 196	7 196
14 Servicekontor	13 518	14 790	14 440	14 790	14 440
15 Innvandretjenesten	-5 523	-6 673	-6 673	-6 673	-6 673
18 Konsjesonskraftinntekt		-6 000	-6 000	-6 000	-6 000
20 Grunnskoletjenesten	93 940	94 142	94 142	94 142	94 142
21 Barnehagetjenesten	42 532	46 781	46 781	46 781	46 781
30 Helse- og barnevernstjenesten	26 707	27 648	27 648	27 648	27 648
31 NAV	12 447	13 991	13 991	13 991	13 991
32 Pleie og omsorgstjenesten	185 581	182 230	182 230	182 230	182 230
40 Plan-, miljø- og næringstjeneste	7 921	7 929	7 929	7 929	7 929
50 Kultur- og fritidstjenesten	16 873	17 343	17 343	17 343	17 343
60 Kommunalteknisk tjeneste	18 472	18 709	18 709	18 709	18 709
70 Eiendomstjenesten	26 566	26 914	24 214	24 214	24 214
Sum fordelt i tjenestene	463 344	474 828	474 478	474 828	474 478

9. INVESTERINGSRAMMER 2017 - 2020

9.1 Sammenhengen mellom driftsbudsjettet og investeringsbudsjettet

Investeringene blir som hovedregel lånefinansiert og påvirker drifta gjennom at utgiftene til renter og avdrag belaster driftsbudsjettet. Hvis utgiftene på investeringsbudsjettet overstiger finansieringen fra drift og årlige avdrag, vil lånegjelden øke. Resultatet er at øvrige kostnader på driftsbudsjettet må reduseres for å dekke de økte finanskostnadene.

Med en samlet investeringsramme på 174 mill. kroner for økonomiplanperioden 2017 – 2020 vil kommunens lånegjeld øke.

9.2. Oversikt over investeringer i økonomiplanen 2017 -2020

Oversikt over vedtatte investeringstiltak i budsjettet for 2016 og forslag til økonomiplan for 2017 – 2020 (Tall i hele 1000):

Budsjettskjema 2B - Investering i anleggsmidler 2017-20					
Tiltak / prosjekt (tall i 1000 kr)	2016	2017	2018	2019	2020
Samordningsprosjekt		7 000			
Rådmannen	0	7 000	0	0	0
IT-investeringer	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500
Opprusting kommunestyresalen					
KLP (EK)	1 500	2 300	2 300	2 300	2 300
Sum felles	3 000	3 800	3 800	3 800	3 800
Ikt-investeringer grunnskole	750	750	750	750	750
Sum grunnskole	750	750	750	750	750
Ålvundeid barnehage		500	17 000	0	0
Sum barnehage	0	500	17 000	0	0
Lege-/helsesenter (DMS)		20 000	50 000	0	0
Helsetjenesten	0	20 000	50 000	0	0
Ikt- investeringer (trygghetsalarm)	200	1 000			
Sum pleie og omsorg	200	1 000	0	0	0
Tomteerverv					
Sum plan-, miljø- og næring	0	0	0	0	0
Øratorget	200				
Parkering utfartssteder	500	500	500	500	0
Sum kultur	700	500	500	500	0
Hov kirke, nytt tak		1600			
Opprusting kirker og kirkegårder	250	250	250	250	250
Sum kirkelig fellesråd	250	1850	250	250	250
Maskinpark	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Veier og bruer	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
Levika boligfelt	1500				
Trafikksikring	500	500	500	500	500
Elveforbygging / rassikring	500	500	500	500	500
Sum kommunalteknikk	5 500	4 000	4 000	4 000	4 000
Opprusting av kommunale bygg	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000
Maskinkjøp eiendomstjenesten	200	200	200	200	200
Teknisk anlegg svømmehallen		6 000			
ENØK	250	250	250	250	250
Kjøp og salg av boliger	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
Skule, kabling, midlertidig bygg		150			
Sum eiendom	6 450	12 600	6 450	6 450	6 450
Kommunaltekniske anlegg	14 000	2 000	2 000	2 000	2 000
Sum investeringer VAR	14 000	2 000	2 000	2 000	2 000
Sum investering	30 850	54 000	84 750	17 750	17 250
Sum investering ekskl. VAR	16 850	52 000	82 750	15 750	15 250

9.3. Tiltak som er vedtatt tidligere

Investeringer i perioden 2017 - 2020 er hovedsakelig tiltak som er vedtatt i tidligere økonomiplaner, med tillegg av tiltak som er vedtatt i budsjettåret. For prosjekter som ikke er kommet i gang, er det betydelig usikkerhet knyttet til kostnadsrammen. De største av tiltakene som ligger inne i økonomiplanen fra før, er utbygging av Ålvundeid barnehage og lege- og helsesenteret.

9.3.1. Ålvundeid barnehage

Det er avsatt midler til ny barnehage på Ålvundeid i 2018. Planarbeidet startes opp i 2017.

Det er to alternativer: Ombygging og opprusting av skolebygget eller nybygg. Valg av alternativ blir avklart tidlig i 2017.

9.3.2. Lege- og helsesenteret

Planarbeidet har ligget litt på is, men planlegges revitalisert i 2017.

Resultatene av planarbeidet så langt er lagt til grunn for arbeidet med økonomiplanen, og det er avsatt 20 mill. i 2017 og 50 mill. i 2018 til prosjektet.

9.4. Nye tiltak utover de som er vedtatt tidligere

9.4.1. Samordningsprosjektet

Rådmannen har ansvar for å utarbeide videre plan for organisering, finansiering og samordning av tjenester til brukere med sammensatte og omfattende behov. Dette arbeidet vil starte før årsskiftet. Det er ikke gjort beregninger for hvilke investeringskostnader som er nødvendig, men det er i budsjettet avsatt 7 mill. kroner.

9.4.2. Teknisk anlegg i svømmehallen

Bassengaggregatet i svømmehallen må skiftes ut. Investering beregnet til 6 mill.kroner.

9.4.3. Kirketaket på Hov kirke

Det er forslag om 1 mill. kroner i tilskudd over statsbudsjettet til utbedring av taket på Hov kirke. Totalkostnad er beregnet til 2,6 mill. kroner, og kommunens del blir kr 1,6 mill. kroner.

9.5 Finansiering av investeringene i økonomiplanen 2017 – 2020

Budsjettskjema 2A tall i 1000 kroner	B- 2016	Budsjett 2017	Øk.plan 2018	Øk.plan 2019	Øk.plan 2020
FINANSIERINGSBEHOV					
Investeringer i anleggsmidler	30 850	54 000	84 750	17 500	17 250
Utlån og forskutteringer	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Avdrag på lån	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000
Avsetninger	0	0	0	0	0
Årets finansieringsbehov	39 850	63 000	93 750	26 500	26 250
FINANSIERING					
Bruk av lånemidler	-25 680	-42 400	-67 000	-13 200	-13 000
Inntekter fra salg av anleggsmidler	-4 000	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Tilskudd til investeringer	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	-4 000	-4 000	-4 000	-4 000	-4 000
Andre inntekter, momskompensasjon	-6 170	-10 800	-16 950	-3 500	-3 450
Sum ekstern finansiering	-39 850	-59 200	-89 950	-22 700	-22 450
Overført fra driftsregnskapet	0	0	0	0	0
Bruk av avsetninger	0	-3 800	-3 800	-3 800	-3 800
Sum finansiering	0	-3 800	-3 800	-3 800	-3 800
Udekket / Udisponert	0	0	0	0	0